

פסח שחל בשבת ותרופות של חמץ - שיעור 147

ועוד הערות

I. פסח שחל בשבת

- (א) פסח שחל להיות בשבת אם רשאי לומר מעיין שבע עיין בספר נהר שלום (דף ל"ח:):
 דכיון שהזכרה בתלמוד (ע"ד:): ולא חילקו בין פסח לשאר יו"ט צריך לאומרה אבל
 השו"ע (תפ"ז - ה) פסק דאין אומרים ואם עבר איזה שליח ציבור ואמרה אין לענות אחריו
 אמן משום שספק אמן להקל (שו"ת יחזה דעת ח - י"ג) עיין באג"מ (ז - ז"ד) לענין הלל
 בבית הכנסת בלילי פסחים שאם ישנה מנהג המקום יש איסור דרבנן מפני המחלוקת
 ועיין בפסחים (ק"ו): באמרו לרב אשי ליקדיש קידושא רבה ועיין באג"מ (ד - ל"ד)
 דאם ישנה מנהג הבית הכנסת בהנחת תפילין בחול המועד או באמירת וידוי קודם
 נפילת אפים יש בזה איסור דאורייתא מלאו דלא תתגודדו (ימות י"ג): ומדין אל ישנה מפני
 המחלוקת דפסחים (י): ודין זה הוא מדרבנן וצריך למחות בידו וגם לכופו בהתראה
- (ב) הזמירות קודם קידוש - בליל פסח לא יאמרהו משום שמצוה למהר ולקדש
 מיד (ויגד משה י"ג - ז) ועיין במנהגים שבסוף שו"ע הרב שאומרים בלחש ונחלקו
 המנהגים גם בכל יום טוב שחל בשבת אם אומרים או לא
- (ג) שכח להכין החרוסת מבע"י בפסח שחל בשבת (כ) יתן היין תחלה ואח"כ החרוסת
 (כ) יתן יין הרבה שתהיה בלילתו רכה (ג) יערבנו באצבעו ולא בכף (ג) צריך לחתוך
 הפירות לחתיכות גדולות קצת מהרגיל (ה) ויכינו סמוך לסעודה (מ"ב זכ"ח - ס"ח)
 וביום טוב אין צריך כל זה רק שינוי קצת (על השלחן) מ"ב (תק"ד - סקי"ט)
- (ד) שכח להכין מי מלח בע"ש צריך להקפיד לעשותו פחות מב' שלישי מלח
 ושליש מים ורק מעט (מ"ב תע"ג - סק"ח)
- (ה) לא צלאה הזרוע מבעוד יום והיא אינה מבושלת הרי היא מוקצה לפי שאינה ראויה
 לאכילה (שש"כ י"ח - הערה כ) וע"ע במ"ב ז"ח - סק"ח)
- (ו) זמן אכילת סעודה שלישית - רצוי להתפלל מנחה גדולה קודם ואח"כ אוכל סעודה
 שלישית (מ"ב תע"ח - סקט"ז) והובא זה בשם המג"א (תקכ"ט - סק"ח) וכ"כ השו"ע הרב
 (סעיף ז) והכף החיים (סקי"ד) אמנם בכה"ל (תקכ"ט - ח זד"ה "צעיר"ט") כתב שאין דין זה
 ברור וכ"כ המהרש"ם בדעת תורה (סק"ח) דדוקא שחל ערב פסח בשבת דממהרין לאכול
 דאסור לאכול סעודה ג' כשאר שבת שחל בעיר"ט אבל אם חל שבת ביו"ט א' דמצות
 ג' סעודות בשבת לכמה פוסקים מן התורה ויו"ט ב' דרבנן אין לדחות מצוה של תורה
 בשביל כך. ואין לו להימנע מאכילת סעודת ג' פת כביצה ולא יקל לאכול רק מיני תרגימא
 (שו"ע ז"ח - ה הביא ד' שיטות בזה ע"ש) ועיין בערוך השלחן (ז"ח - י"ג) "שחלילה
 להקל שלא לאכול פת לסעודה שלישית ועבירה גדולה ביד המקילים בזה ויש להזהיר על
 זה מאד מאד ואין היתר כי אם לחולה והמזלזלים בסעודה שלישית עתידים ליתן את הדין"
- (ז) לאלו הסוברים שנשים לא יבדילו לעצמן מ"מ בליל הסדר להנוהגים שהנשים
 מקדשות לעצמן יכולות לומר גם ברכת ההבדלה כי נעשית ההבדלה טפילה לקידוש כמו
 שמבדילים על הפת במוצ"ש שחל בו יום טוב (שו"ת באר משה ו - סימן קל"ו) ויש מחלוקת
 אם אומרות ברכת בורא מאורי האש (בה"ל ז"ו ד"ה "לא יבדילו") וע"ע באג"מ (הו"מ ז - דף רנ"ח)
- (ח) להדביק שני נרות לעשותם אבוקה לצורך ברכת האש יש מחמירים עיין במנהגי
 חב"ד שבסוף שו"ע הרב (דף ל"ז) ועיין בספר יום טוב שני כהלכתו הובא בשם הרב ש.ז.
 אויערבך שיש איסור כיבוי ע"י טפטוף השעוה אבל צ"ע למה מותר להדליק נר ע"י הטיית

נר דולק איליו וצריך לומר דאף שהוא פסיק רישא שינטוף מ"מ כיון שאין כוונתו למהר כיבוי מותר והוא הדין בנדון דידן וגם הובא דעת הגרי"ש אלישיב שאסור משום חשש ממחזק ועיין בשו"ת באר משה (ד - כ"ט) שהביא הגאון רע"א בהגהות על יו"ד (י"ח) דב' נרות אפילו אינם דבוקים מקרי אבוקה לענין שחיטה בלילה ולענין הבדלה וע"ע במג"א (כ"ח - ד)

(ט) אם חל יו"ט במוצאי שבת לא ילבש בגדי יו"ט בשבת סמוך לחשיכה משום הכנה אלא או ילבשם מבע"י ויכוין גם לכבוד שבת או שלא ילבשם עד שיהיה לילה ודאי (כף החיים תקכ"ט - סק"ג) ועיין בשו"ע (תקכ"ט - ח) דבגדי יו"ט יהיו יותר טובים משל שבת משום שכיו"ט נוסף מצות שמחה ויש נוהגים בער"פ ללבוש בגדי יו"ט מחצות היום שהוא זמן הקרבת הפסח.

II. דין תרופות של חמץ בפסח

(א) הכלל - אם יש להן קצת טעם טוב אסור לקחתן בפסח וגם להחזיקן ברשותו אסור ואם מרות הן התרופות דהיינו שנפסלו מאכילת כלב מותר לחולה שאין בו סכנה לבלוע אותן וכ"ש שמותר להחזיקן ברשותו אבל החש מכאבים קלים ונזקק לתרופה אסור לבלוע אותן (אג"מ 3 - ל"ג - ג - ס"ג חזו"א קט"ז - סוף אות ח ושש"כ פ - ע"ד)

(ב) ביאור הענין - עיין בפסחים (כ"ח): דחרכו קודם זמנו מותר בהנאה אפילו בפסח ומותר גם כן באכילה (בעל המאור ר"ן ומאירי) והרא"ש (פרק 3 - סימן ח) ושו"ת תרומת הדשן (קכ"ט) כתבו דמותר בהנאה אבל אסור באכילה והט"ז (תמ"ז - סק"ח) כתב הטעם משום אחשביה והשו"ע (תמ"ז - ט) פסק כדעת הרא"ש דאסור באכילה ובחזו"א (קט"ז - סוף אות ח) כתב דעל ידי תערובת שאר דברים מותר דלא שייך אחשביה שדעתו על הסמים המועילים לרפואה ואפילו נפסל רק מאכילת אדם. אבל רק כשנעשה התרופות קודם הפסח ובמקום צער טובא מותר אם לקחה בדראג סטאר של נכרי בפסח (אג"מ ג - ס"ג) ויש מקילים לבלוע כדור חמץ להשקטת הכאב חזק אפילו בשעת אכילת מצה (שו"ת ציץ אליעזר י - כ"ה - כ) בשם שו"ת לבושי מרדכי) ויש מחמירים דאמרינן אחשביה אף בתרופות (שו"ת שאגת אריה ע"ד - ע"ה) ויש אומרים דישראל קדושים הם ומחמירים בכל תערובות חמץ אבל תרופות העשויות מקטניות אין כל מקום להחמיר לחולה שאין בו סכנה (שו"ת ציץ אליעזר ע"ה) ואם כורכה בסיב או בנייר מותר כמו ביום הכפורים. ומותר לקנות אחרי הפסח עבור חולה שאין בו סכנה חמץ שעבר עליו הפסח דאינו אלא איסור דרבנן (שער הציון תס"ז - ז) ומיירי בחמץ גמור ולא מחמץ שנפסל מאכילת כלב

III. הערות

(א) עיין בחיי אדם דמה שנוהגין לכרוך המצות ומניחין המטפחות בין מצה למצה הוא מנהג בורות וכ"כ באורחות חיים ספינקא (תע"ג - ו) דעיקר לחם עוני שעונין עליו דברים יהיו מגולין תמיד ושוכבים זה על זה כלחם משנה דשבת ויתר כנטול דמי ובלבול הדעת וכן כתב בספר דרכי חיים ושלום (אות תקפ"ד) אבל עיין בטעמי המנהגים (אות תק"כ) ובספר ויגד משה שכתבו בשם כמה פוסקים שמנהג זה נהגו הרבה גדולים ויראי ה' ונובא מכתבי האר"י ז"ל

(ב) יש סוברים שלא קנסו חז"ל מי שיצא לגמרי מכלל ישראל ומתנהג כנכרי לכל דבר דלא מועיל הגזירה וחמצו כדין של נכרי (ספר מקור חיים במגן האלף תמ"ח - סק"ז ד"ה עו"ד) ועפ"ז משתמשים עם יין שרוף שיש בו תערובת חמץ והוא ישן נושן מכמה שנים והוא בגדר חמץ שעבר עליו הפסח וזה דרך לימוד זכות וע"ע בשדי חמד (מערכת חו"מ ט - אות ח) שהביא הרבה פוסקים כנגד שיטה זו

(ג) הרש"ש כתב שלמ"ד אין ביעור חמץ אלא שריפה האש צריכה להיות דוקא עצים כמו בנותר ועיין בשו"ת מנחת יצחק (ג - ל"ג) שהביא כמה פוסקים שחולקין על פסק זה ובמנחת חינוך (מלוה קמ"ג - סוף אות ח) כתב דאף "בנותר" עצים לאו דוקא